

דף הנחיות מסע אל תוך עצמך פרק 10 שמע!



על מה נדבר היום?

חודשים ארוכים העמקנו יחד במסע פנימי מרתק, למדנו, הכרנו, שאלנו והתווכחנו. השיעור היום הוא שיעור שחותם את המסע אך לא את הקשר והשותף. ננסה לסכם את התהליך שעברנו להתמקד בתובנות מעשיות ולהשאיר גם שאלות פתוחות להמשך. המסע לספרד מתחיל בעוד מספר ימים. במהלך השיעור היום נעמיד מספר שאלות לזן תהיה התייחסות במהלך המסע, אל תשכחו לדריס לסיכום (או לשלוח הודעה...) ולענות את ה-sms בחשובות ובתובנות. לימוד מהנה ומועיל!

מה במערך?

חודשים ארוכים העמקנו יחד במסע פנימי מרתק. למדנו, הכרנו, שאלנו והתווכחנו. השיעור היום הוא שיעור שחותם את המסע אך לא את הקשר המשותף. ננסה לסכם את התהליך שעברנו, להתמקד בתובנות מעשיות ולהשאיר גם שאלות פתוחות להמשך. המסע לספרד מתחיל בעוד מספר ימים. במהלך השיעור היום נעמיד מספר שאלות להן תהיה התייחסות במהלך המסע. אל תשכחו להרים לטלפון (או לשלוח הודעה...) ולשתף את ה mentor בתשובות ובתובנות. לימוד מהנה ומועיל!



שקף מספר 2

קריאת שמע היא מצווה מהתורה המהווה אחת מהמצוות המרכזיות בחיי השגרה היהודיים. הקריאה כוללת שלוש פרשיות, בשיעור היום נתמקד בראשונה שבהן. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ואהבת את ה' אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך, והיו הדברים האלה, אשר אנכי מצוה היום-על-לבבך, ושננתם לבניך ודברת בם, בשבתך בביתך ובילכתך בדרך, ובשכבך ובקומך, וקשרתם לאות על-ידך; והיו לטטפת בין עיניך, וכתבתם על-מזוזות ביתך, ובשעריך מנתחים יחד...

אלו מסרים עולים מתוך קריאת פרשה זו?

קחו את הזמן... בשורות הקצרות טמונים מסרים רבים ועמוקים.



שקף מספר 3

דאמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו אליהם לכם". ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימיו, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו? אמרו לו בניו: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". באותה שעה פתח יעקב אבינו ויאמר: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו אליהם לכם".

באותה שעה פתח יעקב אבינו ויאמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (פסחים, נו, א)

מה ביקשו בני יעקב לומר לאביהם לפני מותו?

להעשרה:

על אחדות ואחידות

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (בראשית, מט, א).

חז"ל בילקוט שמעוני מתארים לנו את הרגעים המרטיטים, שעותיו האחרונות של אבי האומה, יעקב אבינו, הקורא לבניו ומבקש לומר להם מילים אחרונות קודם הסתלקותו.

ויקרא יעקב אל בניו. בקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. אמר שמא יש פסול במטתי, כאברהם אבי אבא שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק אבא שיצא ממנו עשו? אמרו לו שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד. כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בליבנו אלא אחד. מיד פתח ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

יעקב אבינו מעוניין לגלות לבניו את הקץ, את הזמן בו יבא משיח ונזכה לגאולה השלימה. אך השכינה מסתלקת ממנו, הוא מאבד את רוח הקודש. והוא חושש. אולי יש אי מי מבניו שליבו אינו שלם בדרכו, אולי משהו מבין השבטים הקדושים סטה מדרך האמת וחדל מללכת בדרך הישר?

לא. הם מרגיעים אותו. כולנו מאמינים בא-ל אחד. כולנו מאוחדים סביב ההכרזה הנצחית "ה' אלוקינו ה' אחד". כולנו נאמנים לדרך בה הדרכת וחינכת אותנו, ולעולם לא נסטה מדרך זו. ויעקב נותן תודה על כך, מודה שכל בניו כשרים וצדיקים, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

ומיד לאחר מכן פונה יעקב לכל אחד ואחד מבניו ומברכו על פי תכונותיו ואופיו האישיים. כל בן מקבל הכרה אישית בדרכו ובנטיית ליבו ולפי הנתונים הללו מברך אותו יעקב ומדריך אותו הלאה.

ברגעים אלו, יעקב אבינו מניח את היסוד הנפלא של היהדות, חרות המחשבה.

חרות המחשבה, היא המצאה יהודית. היא הבסיס עליו מושתתת עבודת ה' האישית של כל יהודי ויהודי. היהדות אינה דת של 'תבניות' או דפוס קבוע מראש המחייב את כל ההולך בדרכה להיראות בדיוק אותו הדבר הפוך לגמרי, היהדות מבקשת מכל אחד ואחד למצוא את טעמו ודרכו האישית בעבודת ה'.

אותה היהדות הרואה בדרך החסידות דרך נפלאה לעבודת ה' היא זו הרואה בליטאיות ה'מתנגדת' דרך נפלאה לא כחות. רבגוניותה של היהדות מגיעה דוקא משילוב מנצח של עדות, מנהגים, שיטות ושבטים. כל אחד בדרכו.

אך כל זה נכון אך ורק אם הם מאוחדים קודם כל סביב האמונה בה' אחד. סביב "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". רק כאשר יודעים שהמטרה היא אחת, והיא מעוגנת ומותווה על פיה של ההלכה המסורה מדורי דורות, רק אז הפלורליזם הוא דבר מבורך, רק על בסיס זה יש מקום לכל אחד לטעום את טעמו העצמי בעבודת ה' הנפלאה.

לאורך התקופות היפות של העם היהודי, תמיד הייתה ההקפדה על ההפרדה מחד ועל האחדות השלימה מאידך. בקריעת ים-סוף כל שבט קיבל שביל משלו, מופרד משאר השבטים. שביל שמבעד למחיצותיו יכולים היו לראות את השבטים האחרים, אך שביל מיוחד לכל שבט. כל אחד מסלול משלו.

כך גם בחניה סביב המשכן, כולם חנו מאוחדים סביב המשכן וסביב להשראת השכינה, אך כל אחד שמר על ייחודיותו העצמית ועל גוון אופיו ותכונותיו. וכמובן, כאשר נחלו את הארץ. כל שבט קיבל שטח משלו, חלק ספציפי שבו הוא התמקד. ובנחלה זו שפטו סנהדרין מיוחדים לכל שבט על כי התכונות הטבועות בכל אחד אותם קיבלו מאבותיהם ומאבות אבותיהם. כל השבטים כולם התאחדו סביב בית המקדש, כולם כונו יחד למטרה השלמה של עבודת ה' אמיתית, אך כל עוד זה במסגרת ההלכה והמסורת, הרי שעל כל אחד מוטל החובה והזכות לסלול את דרכו המיוחדת.



שקף מספר 4

האדם הוא זה שהמציא את תאי הגזים, אך הוא גם זה שנכנס אליהם קוממיות, ותפילת 'שמע ישראל' על שפתיו (ויקטור פראנקל, האדם מחפש משמעות).

מה יש בתפילת שמע ישראל שגרם לאנשים בכל הדורות לשמור על צלם האנוש גם במצבים בלתי אפשריים?



שקף מספר 5

ידיעה שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. רגש ואהבת את ה' אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך.

חוויה של חיים והיו הדברים האלה, אשר אנכי מצוה היום--על-לבבך
העברת המסר לדור הבא ושננתם לבניך
שינון ודברת בם, בשבתך בביתך ובכלכתך בדרכך ובשכבך ובקומך
מעשה וקשרתם לאות על-ידך; והיו לטטפת בין עיניך וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך



שקף מספר 6

חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (דברים ו) **ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**
בכל לבבך בשני יצריה ביצר טוב וביצר רע.
ובכל נפשך אפלו הוא נוטל את נפשך.
ובכל מאדך בכל מומך.
 דבר אחר, בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד (ברכות, נד, א).



שקף מספר 7

בכל לבבך בשני יצריה ביצר טוב וביצר רע.
 ציוני דרך מהמסע המשותף
מפגש מספר 2 מי אנחנו בעצם
 כיצד ניתן לאהוב את ה' עם היצר הרע?
 האם יש בנו משהו 'רע'?

תזכורת משיעור מספר 2

בשלב הזה פונה הרב שפירא לעסוק בנושא מטריד במיוחד: תכונות שליליות. האם יש דבר כזה? הרב שפירא סבור שלא. לדעתו – המבוססת על מסורת אורכה של חכמי ישראל – התכונות כולן משמשות כ'כלי' אותו אנו יכולים לנתב ולייעל.

אין מדה וטבע רע בהחלט בילד ישראל – הורונו קדושי ישראל הבעל שם טוב ותלמידיו אחריו זצ"ל, רק שצריכים לדעת אין לשמש בהם ולגדלם.

כיצד מידה כמו עקשנות או כעס יכולה להיות טובה?

למשל אם יש לכניו תלמיד במדת עקשנות שהיא רעה, וסובל המלמד ממנו הרבה, יתבונן והיה כאשר יתגדל ויקבל על תורה ועבודת ד', כמה תהיה כל עבודתו בעקשנות ובמסירות נפש, לא קל ולא הכפוף יהיה...

ואם יראה תלמיד במדת הכעס, הן אמת שבאפן זה שהנער משמש עתה במדת כעסו רעה היא עד מאד, אבל האם בשביל זה יכולים להחליט עליו לאמר שרש פרה ראש ולענה בו נמוך וגרוע הוא בטבעו?

והאם יכולים לשער מראש את גדל התועלת אשר יכול המנהל והמחנך להוציא מן רעת כעס הכעסן, כאשר יחדר אל קרבו ויקרבהו וילהיב את לבו ונכשו שיהיו מסורים לד'. לאש של מעלה יתהפך כעסו, כל מעשה עבודה אשר יעשה כגחלי אש יתלהבו, וכל דבוריו אשר ידבר לד' בתורה ובתפלה בקול חוצב להבות אש ירעם (חובת התלמידים, המשך).

כדאי שנפנה מבט ישיר לאתגר שמציב בפנינו בעל 'חובת התלמידים':

כיצד נוכל למנף לטובה תכונות שליליות?

האם יש לך דוגמה לאופן בו תכונה שנדמית שלילית הפכה לסיפור של הצלחה?



שקף מספר 8

ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשך.

ציוני דרך מהמסע המשותף

מפגש מספר 7 במותם ציוו לנו את החיים

מדוע אנו מזכירים את האפשרות של המוות בכרשה שמדברת על חיים?

תזכורת...

...כמדומה, שרבי עקיבא מעביר מסר נצחי. מסר שאמור לרומם את חייהם של תלמידיו ואם נאזין לדבריו כראוי הרי שגם חיינו יתרוממו.

רבי עקיבא אומר לתלמידיו. כאשר אתה רוצה לבדוק אם אתה חי חיים בעלי משמעות, תבדוק טוב בשביל מה אתה מוכן למות. אם יש לך אידיאל שחזק מרצון החיים, הרי שחייך הופכים למרוממים יותר, נעלים יותר, משרתים של רעיון גדול ונשגב.

כך אומר רבי עקיבא, רגעים לפני מותו. כל ימי בדקתי את עצמי, האם חיי באמת משרתים את אהבתי הגדולה לה? האם אני חי את אהבת ה' ברמה כזו שאוכל למסור את נפשי עבור אהבתי?

אין ענין לצפות למוות. אבל מסירות נפש מתוך דבקות אמת מהווה אישור לנשגבות החיים עד היום. דעו לכם, תלמידי. יהא זה מבחן של חיים עבורכם. בדקו את עצמכם, בחנו את כוחותיכם. בחנו את עוצמתה של אמונתכם. אם תוכלו לענות בחיוב על שאלה זו, אם יש דבר שאתם מסוגלים וחפצים להיהרג עבורו, אזי גיליתם את משמעות חייכם.



שקף מספר 9

וּבְכָל מְאֵדָה בְּכָל מְמוֹנָה.

מפגש מספר 5 אימון אישי

מהי מטרת הבחירה?

כיצד בחירה בין אפשרויות עושה לנו טוב?

תזכורת...

כדי שאדם יהפוך להיות טוב באמת הוא חייב לבחור בטוב. הדרך של אדם אינה עוברת רק בין שושנים, בחינוך נעים ונח. אדם צריך להתמודד עם בחירות קשות, לרצות באמת את הטוב וכך להפוך אותו קנין בנפשו. לו היינו נולדים טובים לא היה לנו אינטרס לקום ולעשות מעשה. היינו טובים אבל פסיביים. דווקא ההתמודדות וההתגוששות שלנו עם הרע גורמת לנו לצאת מאזור הנוחות וליצור טוב חדש, טוב עצמאי ואישי שאנו יצרנו בכוחות עצמנו.



שקף מספר 10

בְּכֹל מְאֵדָה, בְּכֹל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הֵי מוֹדָה לוֹ בְּמֵאֵד מְאֵד

מפגש מספר 6 עם של מספרי סיפורים

האם אנו רוצים לזכור רק את הדברים הטובים שקרו לנו?

האם יש תועלת גם בקושי?

תזכורת...

היהודים לעולם לא יהיו בעלים של מבנים כמו טירת ווינדזור. זה לא סוג העם שלנו. אבל אנו בעליו של משהו שהודו אינו נופל מהודם של הבניינים האלה והזמן קידש אותו עוד יותר משקדש אותם. הטירה היהודית אינה בנויה לבנים או אבנים כי אם מילים. אבל גם היא נשמרת מאות בשנים, נמסרה מדור לדור. גם אותה הרחיבו וביצרו תקופה אחר תקופה. נצרוה וקיימה באהבה. כילד ידעתי שיום אחד היא אירש אותה מהוריי, כפי שהם ירשו אותה מהוריהם. אין זה מבנה ובכל זאת זהו בית מקום שאפשר לחיות בו. יותר משהוא שייך לנו אנחנו שייכים לו. מה שיש לנו אין לנו מבנה גשמי אלה משהו אחר סיפור.

לכך התכוון אדמונד ברק שכינה את החברה שותפות 'לא רק בין החיים, אלה בין החיים, המתים והעתידיים להיולד'. אני חלק מסיפור שפרקו הראשונים נכתבו בידי אבות אבותיי ואת הפרק הבא של ואני נקרע אתה לכתוב. בבוא השעה עלי להעביר ולילדיי והם לילדיהם כך שהסיפור היהודי יוכל להמשיך להתקיים.



שקף מספר 11

איך היה?

- אלו תובנות התחדדו לכם במהלך המסע המשותף?
- אלו מסרים חשובים לכם להעביר הלאה, לדורות הבאים?
- מה הייתם רוצים לראות וללמוד יחד בסדרה הבאה?

להערות והארות:

משה שמעון אופן

Moshe.oppen@gmail.com

054-8496992

רוצים עוד?
סרקו והצטרפו
ל"אחים לנפש"



© כל הזכויות שמורות ל"אחים לנפש"